

Gecommitteerd zijn, dat is waar ik in geloof

Nederlandse Tonia Dabwe International African Woman of the Year 2013

Op haar zeventiende raakte Tonia Dabwe (*1975) haar moeder kwijt. Op haar vierendertigste richtte zij Mineke Foundation op. In mei 2013 werd zij door de Britse organisatie Women4Africa gekozen tot International African Woman of the Year, omdat zij zich met haar stichting inzet voor de zelfredzaamheid van de bevolking van Dabwe Town (Liberia).

Haar inzet komt niet alleen voort uit het 'kwijtraken' van haar moeder na de aanval van Charles Taylors rebellen op de bezittingen van de familie. Haar inzet wortelt vooral in wat haar ouders, Mineke Muilerman (*1931) en Dabwe Wiah (*1930) sinds 1968, twintig jaar voordat de burgeroorlog begon, tot stand hebben gebracht. Een school waar 500 kinderen uit Dabwetown en verre omgeving onderwijs kregen. Een huis, van waaruit haar ouders werkten om de bevolking te ondersteunen bij hun ontwikkeling tot een welvarende gemeenschap.

Tropische Landbouwschool

Vader Dabwe kreeg eind jaren vijftig met andere Liberiaanse jongeren de gelegenheid om in Nederland te studeren. Hij haalde daar, zoals Tonia het zakelijk uitdrukt, wat in Liberia niet voorhanden was: kennis over agrarische ontwikkelingen. Tijdens zijn studie aan de Tropische Landbouwschool in Deventer ontmoette hij Mineke, psychiatrisch verpleegkundige. Samen reisden zij na de afronding van Dabwes studie naar Liberia, trouwden er en begonnen op een plek vijftien kilometer buiten de hoofdstad Monrovia hun plannen te realiseren.

De aanval in 1992 op het huis waar de Dabwes woonden was een ordinaire roofoverval van rebellen die uit waren op geld. Waar een blanke woont, is geld. Dabwe Wiah werd onder valse beloften weggestuurd. Zijn vrouw en dochter werden meegenomen. Later wilde Tonia's moeder medicijnen halen waar haar dochter niet buiten kon. Dat is het laatste beeld dat Tonia van haar bewaart. Tonia ontkwam naar een internationaal ziekenhuis in de buurt, vanwaar ze weken daarna naar Ivoorkust werd gesmokkeld. Daar vond ze haar vader terug.

Het jarenlange zoeken van vader Dabwe, heeft het raadsel van de verdwijning van zijn vrouw niet opgehelderd. Hij keerde terug naar de restanten van zijn bezittingen. Hij probeerde de school op te bouwen. De oorlog verhevigde na 1993 tot 2004. Tonia vertrok in 1994 naar Nederland en begon aan de Deventer hogeschool een opleiding bedrijfsconomie.

Mineke Foundation

In 2009 zette Tonia haar jarenlange nadenken over dat wat haar ouders waren begonnen, wat hun als gezin was overkomen en over dat wat er was geworden van de bewoners van Dabwetown om in *Mineke Foundation* (www.minekefoundation.org). 'De visie waarmee mijn ouders zijn begonnen is de kern van mijn stichting. Daarin zijn twee lijnen. De school en het werk in de gemeenschap. De school is sinds 2011 gesloten. Alles wat wij nu aan de school verbeteren, wordt onmiddellijk geroofd. Dat betekent pas op de plaats maken. In Dabwe Town werken we aan een mentaliteitsverandering onder de drieduizend bewoners van de gemeenschap. Die verandering is erop gericht dat de mensen gaan beseffen dat ze alleen zelf hun leven kunnen veranderen. Zij moeten de eerste stap doen. Dan zetten wij de tweede. Door de burgeroorlog hebben mensen alle moed verloren. Alle zelfvertrouwen. Die mentaliteitsverandering moet ook bewerkstelligen dat zij op gaan komen voor hun eigen bestaan. Hun eigen veiligheid ook. Dat veranderingsproces zal misschien wel decennia vergen.'

Ik geloof in het gesprek dat we met mensen aangaan

Deze poging tot verandering is praktisch in handen van drie Liberiaanse burgers die voordien werkten voor internationale organisaties als de VN. Zij zijn ingehuurd door de stichting en ontvangen daarvoor een salaris. Tonia: 'Dit team is de basis van wat wij als bestuur in Nederland doen in Liberia. Wij hebben hun de opdracht gegeven om de manier van denken in ons dorp te veranderen. Ik heb een idee hoe ze dat moeten doen, alleen ik weet niet zeker of dat gaat werken. Als we dat wisten was er al lang geen ontwikkelingsamenwerking meer nodig. Ik geloof in het gesprek dat we met mensen aangaan, door vragen te stellen, door ze te bemoeiden, door ze een duw te geven als het nodig is. Er zijn ontelbare redenen waarom mensen in Dabwe Town, terecht of onterecht, aangeven waarom ze iets niet kunnen.'

Carla Commijs Fonds

Tonia is ervan doordrongen dat je niet kunt volstaan met mentale verandering alleen als er geen banen zijn in Liberia. Eén van de resultaten van de gesprekken van het team is dat zojuist zo'n veertig mensen twee praktijkopleidingen voor banketbakken en zeep maken hebben afgerond. Opleidingen van ruim een jaar, betaald uit het Carla Commijs Fonds van de VVAO. Het realiseren van die opleidingen is al een overwinning. Want door de decennialange burgeroorlog hebben zelfs de Liberiaanse vrouwen afgeleerd met elkaar samen te werken; zij hebben zich niet gemeld voor de opleiding. Tussen de dorpingen onderling is

er wantrouwen. En als extra obstakel is er de schrikbarende lage gemiddelde leeftijd van achttien jaar in Dabue Town. De ouderen zijn dood, de kindsoldaten bleven in leven en hebben hun geweren nog lang niet ingeleverd.

‘Het is een proces,’ zegt Tonia volhardend. ‘En ik meet het succes ervan niet af aan het aantal projecten dat we draaien, maar aan het doorzettingsvermogen dat ik zie ontstaan bij de inwoners van Dabue Town. Ik zie een jongen, die contact houdt met een van onze vrijwilligers die er vorig jaar was. Deze jongen maakt heel langzaam stapjes naar een plan voor zijn toekomst. Hij wil een rijbewijs halen, sparen voor een auto en taxichauffeur worden. Er is een kerngroep van vijftien jongeren waarvan wij geloven dat zij op z’n minst over het potentieel beschikken om verschil te kunnen maken. Of ze dat ook gaan doen?’ Tonia formuleert nauwkeurig en voorzichtig waarmee ze de fragiliteit van de kansen verbeeldt.

Op de vraag hoe het voelt om als *International African Woman of the Year* als bron van inspiratie te worden gezien reageert Tonia: ‘Ik snap de vraag wel. Maar ik ervaar het niet zo. Ik doe mijn best met enorme worstelingen, frustraties en veel irritaties over hoe de dingen gaan. Juist omdat ik zelf in die cultuur ben opgegroeid. Ik heb dit wat wij doen niet verzonnen in een aantal uren achter mijn bureau. Het is veel simpeler: ik geloof dat als je zelf niet geïmmiteerd bent aan iets, je er dan niet zoveel moeite voor doet. Geïmmiteerd zijn, dat is waar ik in geloof. Die overtuiging doordrenkt alles wat ik doe. Dat zit ook in *Mineke Foundation*. Dat die overtuiging door anderen wordt gezien als een bron van inspiratie, dat kan ik nog niet zo goed bevatten. Voor mij is iemand als Nelson Mandela een inspiratie. Die man heeft veentwintig jaar in de gevangenis gezeten en is in staat te vergeven. Dat vind ik prachtig. Dan denk ik: als ik later groot ben dan hoop ik dat ik dat ook kan.’

Sieth Delhaas

Aan de West-Afrikaanse kust ontstond vanaf 1820 een Afro-Amerikaanse immigrantengemeenschap gevormd door uit de Verenigde Staten teruggekeerde ex-slaven. In 1847 stichtten zij de Republiek Liberia, met een eigen grondwet gebaseerd op die van de VS. De eerste op het Afrikaanse continent. Het bestuur was aanvankelijk in handen van blanke Amerikanen. Vanaf 1980 vond een aantal staatsgrepen plaats. De Liberiaanse Burgeroorlog was een feit. Sinds 2006 is er een democratisch gekozen regering onder leiding van presidente Ellen Johnson-Sirleaf. Liberia, tot de burgeroorlog een redelijk welvarend land, behoort als gevolg van vijftien jaar burgeroorlog nu tot de armste landen van de wereld. Meer informatie: <http://en.wikipedia.org/wiki/Liberia>

Mijn inspiratie?

Mijn inspiratie? Best lastig om te zeggen. Want hoewel ik godsdienstwetenschapper ben, wordt een antwoord om zo’n vraag me al snel te zweverig. Maar goed, ik denk dat ik mijn meeste inspiratie haal uit ontmoetingen. Informeel of formeel, gepland of toevallig, ik word altijd blij van een gesprek met een onverwachte wending of met een mooi citaat.

Bijvoorbeeld:

Een hoogleraar op leeftijd bij wie ik een bijvak volgde: ‘Ketner? Ik heb nog college gehad van je opa!’

Een onbekende medestudent tijdens een treinreis: ‘Jij wordt aio, ik vind je er echt een type voor.’ Een paar jaar later begon ik inderdaad aan een promotietraject.

Meisje van veertien in een interview voor mijn proefschrift over Marokkaanse jongeren, over het belang van haar ouders: ‘Onder de voet van jouw ouders, en dan vooral je moeder, ligt het paradijs.’ Ze verwijst hierin naar een uitspraak uit de overleveringen van de profeet.

En mijn moeder: ‘Ik heb veel gehad aan mijn lidmaatschap van de VVAO, je leert er veel interessante mensen kennen.’ Klopt!

Susan Ketner (afdeling Den Haag)

